

ISSN 2518-7503

ПСИХОЛОГІЯ:

реальність і перспективи

Збірник наукових праць

Випуск 20

2023

УДК 159.901

Камінська Ольга

доктор психологічних наук,
професор кафедри загальної психології та психодіагностики
Рівненського державного гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0002-4954-7811>

Дружиніна Інна

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної психології та психодіагностики
Рівненського державного гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0002-9859-0090>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i20.330>

ВЗАМОЗВ'ЯЗОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. В статті розглянуто різні підходи до трактування терміну «толерантність до невизначеності». Визначено, що його розглядають як ставлення до неоднозначної, динамічної, невідомої ситуації; стійку особистісну характеристику, що дозволяє успішно прожити кризові періоди; психологічний конструкт, що дає змогу спрогнозувати поведінкову стратегію людини при зіткненні з неочікуваними ситуаціями. Метою статті є дослідження взаємозв'язку толерантності до невизначеності та рівня тривожності студентів. Для проведення емпіричного дослідження використано такі методики: методика «Толерантність до невизначеності» (авт. Баднер, у адапт. Солдатової), «Шкала відгуку на невизначеність» (авт. Греко, Роджер), «Шкала реактивної і особистісної тривожності» Спілбергера-Ханіна. Для встановлення взаємозв'язку рівня тривожності та толерантності до невизначеності використовувався метод лінійної кореляції Пірсона.

Емпіричним шляхом виявлено, що більшості респондентів притаманний низький рівень толерантності до невизначеності, при чому найбільший дискомфорт викликає усвідомлення нерозв'язності та складності проблеми, тоді як новизна ситуації не є тим чинником, що здатен дестабілізувати особистість. Також встановлено, що більшості студентів властивий середній рівень відгуку на емоційну та когнітивну невизначеність, прагнення до змін, середній рівень особистісної та реактивної тривожності. Встановлено кореляційний зв'язок між інтолерантністю до невизначеності та тривожністю.

Ключові слова: толерантність до невизначеності, інтолерантність, реактивна тривожність, особистісна тривожність, студентство.

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми обумовлена складною соціополітичною ситуацією, що склалася в сучасних умовах. Військові дії, що ведуться на території України, значною мірою впливають на психоемоційний стан населення, зумовлюючи зниження емоційної стабільності, знатності знаходитись в ресурсному стані, що в свою чергу призводить до підвищення рівня ситуативної та особистісної тривожності. У цьому контексті важливим завданням є дослідження супутніх особистісних характеристик та поведінкових паттернів, що здатні стабілізувати емоційний стан особистості та повернути його до докризового рівня. Одним з таких факторів, що потребує подальшого вивчення, є толерантність до невизначеності як частина світобачення особистості, елемент властивого їй типу локусу контролю.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Автор терміну «толерантність до визначеності», Френкель-Брусвік, визначала його як ставлення до неоднозначної, динамічної, невідомої ситуації та використовувала в контексті етнічних стереотипів. Ця характеристика розглядалась як емоційна та перцептивна особистісна властивість. Разом з тим інтолерантність визначалась як дихотомічне сприйняття ситуації чи об'єкта з використанням категорій «добре-погано»; тенденція до спрощеної, стереотипної оцінки; відсутність прагнення зрозуміти мотиви та потреби інших.

На думку Гусєва (2007), толерантність до невизначеності є стійкою особистісною характеристикою, що дозволяє успішно проживати кризові періоди, необхідні для переходу на новий рівень самоусвідомлення та функціонування, формування нової ідентичності. Ця характеристика є багаторівневим конструктом, інтегральною особистісною властивістю. Томаржевська (2018) стверджує, що толерантність до невизначеності це психологічний конструкт, що дозволяє прогнозувати поведінкову стратегію людини при зіткненні з неочікуваними ситуаціями. При цьому ця характеристика володіє ресурсною складовою, оскільки забезпечує життєстійкість особистості, здатність справлятися із складними життєвими ситуаціями, ефективно приймати рішення в умовах нестачі інформації. Лушин (2017) розглядав ситуацію невизначеності як чинник, що спонукає людину позитивно сприймати неструктуровані умови, ставлячись до них не як до загрози, а як до можливості отримати новий досвід, покращити своє життя, збагатити його емоціями. Ситуація невизначеності передбачає, що в момент вибору не можливо зрозуміти, який із варіантів буде результативніший. Усвідомлюючи це особистість відчуває не напругу та тривогу, а цікавість, вона готова прийняти те, що принесе їй життя. Дослідник виділив типи ставлення до невизначеності: активний (передбачає пристосування до нових умов, високий рівень адаптації), пасивний (в його основі лежить тенденція до ігнорування невизначеної ситуації), утилітарний (передбачає пошук шляхів вирішення ситуації), недифіцитарний (полягає у ставленні до невизначеності як до джерела розвитку особистості).

Толерантність до невизначеності розглядається як якість, що є базовою, стійкою та стабільною у часі, впливає на взаємодію з людьми і поведінку в різних ситуаціях; дозволяє витримувати невизначеність особистих смислових основ в процесі переходу до нової ідентичності; як установку особистості з трикомпонентною структурою: когнітивне оцінювання, емоційна реакція і поведінкове реагування; як когнітивно-перцептивне утворення, що визначає когнітивний стиль прийняття ситуацій невизначеності; емоційну і перцептивну змінну, яка відіграє суттєву роль при оцінці ймовірних результатів прийняття рішень в ситуаціях невизначеності (Хілько, 2017).

В узагальненому вигляді для толерантної до невизначеності особистості характерними є наступні показники: потяг до невизначених ситуацій; почуття комфорту у момент перебування у невизначеній ситуації; сприймання невизначених ситуацій як бажаних; здатність розмірковувати над проблемою, навіть якщо є невідомими усі фактори та можливі наслідки прийняття рішення; здатність приймати конфлікт та напруження, що виникають у невизначених ситуаціях; здатність опиратись відсутності зв'язку та логіки у інформації що надходить; здатність приймати невідоме; здатність сприймати нові, незнайомі та ризиковані ситуації як стимулюючі; готовність пристосуватись до невизначеної ситуації чи ідеї (Гусєв, 2009).

Для інтолерантної особистості характерним є: сприйняття невизначеної ситуації як джерела загрози; тенденція до винесення полярних суджень по типу «чорне-біле»; намагання приймати поспішні рішення, часто без урахування справжнього стану справ; потяг до очевидного та безумовного прийняття чи відторгнення у відносинах з іншими людьми; нездатність до мислення у категоріях ймовірностей та намагання уникати непрозорого та неконкретного; схильність реагувати занепокоєнням на незрозумілі ситуації; потреба у категоризації; неможливість припустити наявність позитивних та

негативних характеристик всередині одного об'єкту; дихотомічність сприймання; нездатність сприймати суперечливі, та такі, що швидко змінюються стимули; пошук безпеки та намагання уникнути невизначеності; надання переваги знайомому, відторгнення усього незвичного (Гусев, 2009).

Мета статті – дослідити взаємозв'язок толерантності до невизначеності та рівня тривожності студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емпіричне дослідження проводилось на базі Рівненського державного гуманітарного університету та охопило 60 здобувачів вищої освіти, що навчаються за спеціальністю «Психологія».

У процесі дослідження використовувалась методика «Толерантність до невизначеності» (авт. Баднер, адапт. Солдатової). Отримані результати представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень толерантності до невизначеності (за методикою Баднер)

Шкали	Наповнюваність рівневих підгруп за показником толерантності до невизначеності (у%)		
	високий рівень	середній рівень	низький рівень
загальний показник	16,5	32,7	50,8
новизна	36,3	38,5	25,2
складність	10,4	38,8	50,8
нерозв'язність	3,2	20,4	76,4

Аналіз отриманих даних вказує на те, що частина респондентів (50,8%) має низький рівень толерантності до невизначеності, що супроводжується зниженою здатністю до соціально-психологічної адаптації, сприйняттям незвичних ситуацій як загрозливих, очікуванням різноманітних негараздів. Думки про майбутнє викликають в таких опитаних хвилювання, здатні їх дестабілізувати, з'являється відчуття втрати контролю, безпорадності.

Середній рівень толерантності до невизначеності притаманний 32,7% опитаних, що відчують деяку напругу у невизначених ситуаціях, схильні прораховувати різні варіанти розвитку подій, приділяючи значну увагу аналізу несприятливих чинників, але при цьому зберігаючи здатність не піддаватись деструктивним впливам та адекватно оцінювати ситуацію.

У 16,5% респондентів проявляється високий рівень толерантності до невизначеності, що свідчить про відсутність страху перед майбутнім, високий адаптаційний потенціал, відкритість новому досвіду. Такі особи готові прийняти реальність, якою б вона не була, не відчують особливої напруги в очікуванні змін.

За шкалою «Новизна» більшості респондентів (38,5%) притаманний середній рівень толерантності до невизначеності. Тобто, потрапляючи у незвичну ситуацію, такі особи відчують певну напругу через брак досвіду та відсутність відповідних навичок, однак такі обставини не здатні їх повністю дестабілізувати. Через певний час особистість повертається до звичного рівня функціонування.

Значній частині опитаних (36,3%) притаманний високий рівень за цією шкалою, що вказує на сприйняття нових обставин швидше як виклику, а не як дестабілізуючого фактора. Новизна ситуації в таких студентів викликає цікавість, мотивує до пошуку шляхів її вирішення, характеризується мотиваційним ефектом.

Низький рівень за вказаною шкалою властивий 25,2% респондентів, які вбачають у незвичній ситуації загрозу, готуються до несприятливого розвитку подій, відчуваючи при цьому ряд негативних емоцій. Відсутність досвіду вирішення подібних ситуацій породжує тривогу, змушує особистість концентруватись на можливих несприятливих сценаріях розвитку подій.

За шкалою «Складність» 50,8% опитаних мають низький рівень толерантності до невизначеності. Тобто більшість студентів оцінює складну ситуацію як таку, що може призвести до негативних наслідків, що супроводжується виникненням страху та напруги. Складність поставленого завдання змушує особистість сумніватись у власній компетентності, розхитує самооцінку.

У 38,8% студентів спостерігається середній рівень толерантності до невизначеності за цією шкалою. Оцінюючи ситуацію з якою особистості доведеться зіткнутись як складну, вона відчуває певну напругу, однак вірить в те, що вдасться знайти шляхи розв'язання. При цьому ситуація не сприймається як безвихідна, зберігається здатність продукувати альтернативні шляхи подолання проблеми.

Високий рівень за вказаною шкалою притаманний 10,4% респондентам, що характеризуються сприйняттям складної ситуації як поштовху до саморозвитку, розкриття власних внутрішніх ресурсів. Таким чином зіткнення з подібною ситуацією спонукає особистість до того, щоб спробувати себе в новій ролі, розкрити свій потенціал, спробувати альтернативні способи вирішення проблеми.

За шкалою «Нерозв'язність» більшість опитаних (76,4%) демонструють низький рівень толерантності до невизначеності. Такі респонденти сприймаючи ситуацію як безвихідну нездатні віднайти ресурс, що дозволить з нею впоратись. Внутрішня напруга, що виникає при переживанні критичної ситуації, здатна повністю дестабілізувати особистість, звзити поле її свідомості, спровокувати появу депресивного стану.

Середній рівень за цією шкалою властивий 20,4% студентів, які не схильні до такого глибокого емоційного відгуку на переживання кризової ситуації, вона не ставить їх в «глухий кут», зберігається здатність оцінити ситуацію більш-менш адекватно та спробувати знайти шляхи виходу з неї, або ж прийняти її як даність.

Високий рівень за вказаною шкалою притаманний 3,2% респондентів, які здатні зберігати стан спокою при зіткненні з проблемою, яка здається нерозв'язною. Вони приймають її, сприймаючи як новий життєвий поворот, не намагаючись опиратися незворотнім змінам.

У процесі емпіричного дослідження також було використано шкалу відгуку на невизначеність (авт. Греко, Роджер). Отримані дані представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Рівень відгуку на невизначеність (за методикою Греко, Роджера)

Шкали	Наповнюваність рівневих підгруп за показником відгуку на невизначеність (у%)		
	високий рівень	середній рівень	низький рівень
емоційна невизначеність	25,7	61,5	12,8
когнітивна невизначеність	17,4	60,4	22,2
прагнення до змін	25,6	56,6	17,8

За шкалою «Емоційна невизначеність» більшості респондентів (61,5%) притаманний середній рівень, що вказує на тенденцію до настороженого сприйняття всього невідомого, бачення незнайомих ситуацій швидше в песимістичному ключі.

Високий рівень за цією шкалою властивий 25,7% студентів, які відчувають страх та тривогу думаючи про майбутнє, чи плануючи певним чином змінити своє життя. Астенічні емоції стають панівними, оскільки особистості доводиться часто стикатись з ситуаціями, розвиток яких важко спрогнозувати, що погіршує якість життя, не дозволяє респондентам отримувати задоволення від проживання певних моментів, концентруватися на тому, що відбувається «тут і зараз».

У 12,8% респондентів спостерігається низький рівень за вказаною шкалою. Вони зберігають емоційну рівновагу в ситуаціях невизначеності, не схильні драматизувати та перебільшувати значущість проблеми, продукувати негативні сценарії розвитку подій.

За шкалою «Когнітивна невизначеність» більшості студентів (60,4%) притаманний середній рівень. Їм важко спрогнозувати можливі варіанти вирішення ситуації, відчуваються обмеження в усвідомленні різноманіття ситуативних розгалужень.

Низький рівень за цією шкалою властивий 22,2% опитаних, які володіють здатністю продукувати значну кількість варіантів розвитку подій, альтернативні шляхи вирішення проблеми, схильні до глибинного аналізу джерел її появи.

Натомість високий рівень за вказаною шкалою проявляється в 17,4% респондентів, які важко сприймають ситуації когнітивної невизначеності, оскільки відчувають втрату контролю над ситуацією, що супроводжується появою відчуття розгубленості та безпорадності.

За шкалою «Прагнення до змін» більшості опитаних (56,6%) притаманний середній рівень. Вони не відчувають страху перед змінами, вірять те, що ситуація може змінитись на краще, демонструють здатність прийняти нову реальність. Думки про можливі зміни в їх житті не викликають особливої напруги та не провокують дезадаптивні тенденції.

Значній частині респондентів (25,6%) притаманні високі показники за цією шкалою. Вони прагнуть здобути новий досвід, відкриті тому, що несе їм життя, сприймають зміни як можливість для розвитку, отримання нових вражень, наповнення життя сенсом. Незмінні умови вони сприймають як такі, що не дозволяють розкритися, проявити свій потенціал.

Низький рівень за вказаною шкалою властивий 17,8% респондентів. Вони сприймають можливі зміни як загрозу звичному ритму життя, очікують що вони супроводжуватимуться негараздами та різноманітними проблемами, песимістично оцінюють перспективи розвитку подій. Така особистість не готова до зіткнення з новим, незнайомим, навіть якщо поточна ситуація її не зовсім влаштовує. Адаптувавшись до умов в яких вона перебуває, людина стає закритою для нових вражень, захищаючи таким чином себе від можливих труднощів.

У ході дослідження використовувалася шкала реактивної і особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна. Отримані дані представлено в таблиці 3.

Таблиця 3

Рівень тривожності (за методикою Спілбергера-Ханіна)

Шкали	Наповнюваність рівневих підгруп за показником тривожності (у%)		
	високий рівень	середній рівень	низький рівень
реактивна тривожність	17,6	49	33,4
особистісна тривожність	12,2	44,5	43,3

За шкалою «Реактивна тривожність» високий рівень притаманний 17,6% студентів, які схильні до бурхливого емоційного реагування на непередбачувані ситуації. Різноманітні труднощі здатні в значній мірі дестабілізувати особистість, викликати ряд астеничних емоційних реакцій, що в свою чергу не дозволяє об'єктивно оцінити ситуацію, прорахувати ризики, знайти шляхи виходу з неї.

Середній рівень за цією шкалою властивий 49% опитаних, які відчувають певну тривогу та напругу в ситуаціях невизначеності, однак зберігають при цьому здатність до саморегуляції, не втрачають змогу подивитись на ситуацію збоку та визначити альтернативні можливості розвитку подій.

Низький рівень реактивної тривожності спостерігається в 33,4% студентів, які зберігають емоційну стабільність при зіткненні з проблемою, володіють достатнім адаптаційним потенціалом та мають досить високий рівень стресостійкості.

За шкалою «Особистісна тривожність» високий рівень притаманний 12,2% респондентів. В них тривожність виступає стійкою рисою характеру через призму якої вони оцінюють оточуючий світ, формують уявлення про себе. При цьому тривога може стосуватись різних сфер життя, яскраво проявляючись в тій з них, що на даний момент є найбільш хиткою чи актуалізованою.

Середній рівень за цією шкалою властивий 44,5% опитаних, яким тривожність властива в меншій мірі, однак все ж таки має відчутний вплив на їх життя. Такі особи схильні концентруватися на негативних сценаріях розвитку подій, намагаючись попередити виникнення проблеми, чи наперед сформулювати шляхи виходу з неї, якщо вона все ж таки виникне.

Низький рівень особистісної тривожності спостерігається в 43,3% студентів. В них вказана характеристика мало виражена та не домінує в структурі особистості. Такі респонденти спокійно ставляться до можливих труднощів, концентруються на позитивних сценаріях розвитку подій, не «застрягають» в проблемній ситуації.

Для встановлення взаємозв'язку рівня тривожності та толерантності до невизначеності використовувався метод лінійної кореляції Пірсона. Порівнювались показники реактивної та особистісної тривожності із загальним показником толерантності до невизначеності (методика Баднер). Коефіцієнт кореляції реактивної тривожності та толерантності до невизначеності склав $r = -0,845$, $p < 0,05$, тоді як особистісної тривожності та толерантності до невизначеності $r = -0,728$, $p < 0,05$. Обидва показники є статистично значущими, а обернений показник вказує на зв'язок тривожності саме з інтолерантністю особистості до невизначеності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У сучасній науці існують різні підходи до трактування терміну «толерантність до невизначеності». Його розглядають як ставлення до неоднозначної, динамічної, невідомої ситуації; стійку особистісну характеристику, що дозволяє успішно проживати кризові періоди; психологічний конструкт, що дає змогу спрогнозувати поведінкову стратегію людини при зіткненні з неочікуваними ситуаціями. Натомість інтолерантність до невизначеності характеризується сприйняттям невизначеної ситуацій як джерела загрози, дихотомічністю світобачення, нездатністю до мислення у категоріях ймовірностей.

Емпіричним шляхом виявлено, що більшості респондентів притаманний низький рівень толерантності до невизначеності, при чому найбільший дискомфорт викликає усвідомлення нерозв'язності та складності проблеми, тоді як новизна ситуації не є тим чинником, що здатен дестабілізувати особистість. Також встановлено, що більшості студентів притаманний середній рівень відгуку на емоційну та когнітивну невизначеність, тобто ці фактори здатні викликати певне підвищення тривожності, однак це не призводить до значного зниження адаптаційних ресурсів та не є вагомим стресогенним фактором. Разом з тим значній частині респондентів властиве прагнення до змін, що демонструє

особистісну готовність до зіткнення з невідомими ситуаціями. Більшості опитаних притаманний середній рівень особистісної та реактивної тривожності, що свідчить про підвищену схильність до реагування на невизначені ситуації негативними емоціями. Встановлено кореляційний зв'язок між інтолерантністю до невизначеності та тривожністю.

Перспективним напрямком дослідження є виявлення інших чинників, що пов'язані з толерантністю до невизначеності та розробка програми, спрямованої на її підвищення.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Гусев, А. І. (2007). До проблеми формування та розвитку толерантності до невизначеності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 17(41), 1, 101-113.
- Гусев, А. І. (2009). *Толерантність до невизначеності як чинник розвитку ідентичності особистості* [Дис. . . . канд. психол. наук]. Ун-т менеджменту освіти АПН України. Київ.
- Лушин, П. В. (2017). *Хаос и неопределенность: от страдания – к росту и развитию*. Киев: Ориана.
- Томаржевська, І. (2018). Феномен «толерантність до невизначеності» і його психологічний аналіз. *Психологічний журнал*, 1. Взято з <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/152564>.
- Хілько, С. О. (2017). Психологічні кореляти формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів. *Проблеми сучасної психології*, 38, 421-437.

REFERENCES

- Husiev, A. I. (2007). Do problemy formuvannia ta rozvytku tolerantnosti do nevyznachenosti [To the problem of formation and development of tolerance to uncertainty]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*, 17(41), 1, 101-113. [in Ukrainian].
- Husiev, A. I. (2009). *Tolerantnist do nevyznachenosti yak chynnyk formuvannia profesiinoi identychnosti maibutnoho psykholoha* [Tolerance to uncertainty as a factor in the formation of the professional identity of the future psychologist]. [dys. ... kand. psykhol. Nauk]. Un-t menedzhmentu osvity APN Ukrainy. Kyiv. [in Ukrainian].
- Lushyn, P. V. (2017). *Khaos y neopredelennost: ot stradaniya – k rostu y razvytyiu* [Chaos and Uncertainty: From Suffering to Growth and Development]. Kyev: Oriyana. [in Russian].
- Tomarzhevskaya, I. (2018). Fenomen «tolerantnist do nevyznachenosti» i yoho psykholohichnyi analiz [The phenomenon of "uncertainty tolerance" and its psychological analysis]. *Psykholohichnyi zhurnal*, 1. Vzyato z <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/152564>. [in Ukrainian].
- Khilko, S. O. (2017). Psykholohichni koreliaty formuvannia tolerantnosti do nevyznachenosti u maibutnikh psykholohiv [Psychological correlates of the formation of tolerance to uncertainty in future psychologists]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, 38, 421-437. [in Ukrainian].

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE TOLERANCE TO UNCERTAINTY AND THE LEVEL OF ANXIETY AMONG STUDENTS

Olga Kaminska

Doctor of of psychological sciences,
Professor at the Department of General Psychology
and Psychodiagnostics,
Rivne State University of Humanities
<https://orcid.org/0000-0002-4954-7811>

Inna Druzhynina

Candidate of psychological sciences,
Associate professor at the Department of General Psychology
and Psychodiagnostics,
Rivne State University of Humanities
<https://orcid.org/0000-0002-9859-0090>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i20.330>

Abstract. *The article considers different approaches to the interpretation of the term «uncertainty tolerance». It is determined that it is considered as an attitude to an ambiguous, dynamic, unknown situation; a stable personal characteristic that allows you to successfully live through crisis periods; a psychological construct that allows predicting a person's behavioral strategy when faced with unexpected situations. Instead, intolerance to uncertainty is characterized by the perception of uncertain situations as a source of threat, dichotomous worldview, inability to think in categories of probabilities. The purpose of the article is to investigate the relationship between tolerance for uncertainty and the level of students' anxiety. The following methods were used to conduct the empirical research: the «Tolerance to Uncertainty» method (Badner, adapted by Soldatova), the uncertainty response scale (Greko, Roger), the Spielberg-Hanin scale of reactive and personal anxiety. Pearson's linear correlation method was used to establish the relationship between anxiety level and uncertainty tolerance.*

Empirically, it was found that the majority of respondents have a low level of tolerance for uncertainty, while the greatest discomfort is caused by the awareness of the intractability and complexity of the problem, while the novelty of the situation is not a factor capable of destabilizing the personality. It was also established that most students have an average level of response to emotional and cognitive uncertainty, that is, these factors can cause a certain increase in anxiety, but this does not lead to a significant decrease in adaptation resources and is not a significant stressogenic factor.

At the same time, a significant part of the respondents is characterized by a desire for change, which demonstrates a personal readiness to face unknown situations. Most of the interviewees have an average level of personal and reactive anxiety, which indicates an increased tendency to react to uncertain situations with negative emotions. A correlation between intolerance to uncertainty and anxiety has been established.

Keywords: *tolerance to uncertainty, intolerance, reactive anxiety, personal anxiety, studentship.*

Стаття надійшла до редакції 12.04.2023 р.

З М І С Т

Орап Марина, Савелюк Наталія, Кальба Ярослава Образ держави як втілення ментальності українського студентства	5
Булах Ірина, Некіз Тетяна Парадигма етапів морального вибору особистості в юнацькому віці	19
Гуменюк Юлія, Олексюк Оксана, Гаркавенко Ніна Психокорекція посттравматичних стресових розладів : тривожності та її подолання.....	30
Джеджера Ольга, Юрчук Олексій Психологічна корекція емоційних переживань здобувачів вищої освіти в умовах стресу засобами фізичної культури.....	39
Єрмакова Наталія Прояви суїцидальних тенденцій у підлітковому віці.....	48
Ivashkevych Eduard, Kharchenko Yevhen, Nabochuk Alexander Professional creativity of combatants after participating in war events on the territory of Ukraine: the applied research.....	57
Камінська Ольга, Дружиніна Інна Взаємозв'язок толерантності до невизначеності та рівня тривожності студентської молоді	69
Корчакова Наталія, Безлюдна Валентина Материнство у міграції: огляд зарубіжних досліджень	77
Кулаков Руслан Психологічна компетентність сучасного педагога: поняття та структура.....	90
Кучеренко Єгор Ідентифікація невизначеності суб'єкта самопізнання в лімінальному стані.....	99
Левко Олександр Психологічні особливості професійного становлення майбутніх лікарів.....	108
Mykhalchuk Nataliia, Ivashkevych Ernest Psycholinguistic aspects of comprehension of a novel as a definite component of reading.....	116
Назарець Людмила, Руденко Наталія Аналіз психологічних реакцій на травматичний стрес внутрішньо переміщених осіб старшого підліткового віку.....	127
Опанасюк Ірина Використання арт-терапевтичних технологій у розвитку усвідомлення підлітками особистісного емоційного простору	135
Павелків Роман Синдром емоційного вигорання викладачів закладів вищої освіти в умовах військової агресії Росії проти України	144
Павелків Віталій Роль впливу молодіжних субкультур на поведінку молоді в кризовий період.....	154
Романова Оксана, Співак Любов Пріоритетні мотиви навчання молодших школярів в умовах воєнного стану.....	161

Ставицький Олег, Ставицька Олена Психологічний інструментарій: опитувальник синто комплексу гандикап.....	171
Токарева Наталя Адаптивні сценарії само здійснення особистості в умовах несталого сьогодення.....	183
Широких Анастасія, Шевчук Анна Психологічні особливості підвищеної тривожності у підлітків.....	195